

RAFAŁ JOSSE' KANCELARIA RADCY PRAWNEGO

43-100 Tychy ul. Baziowa 24

email: rafal.josse@kancelaria-prawna.tychy.pl

ING BŚ 24 1050 1399 1000 0092 0537 0365

NIP 6461097182

tel. 501 496 198

Tychy dnia 2017.11.12.

Trybunał Konstytucyjny
Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Jana Christiana Szucha 12a
00-918 Warszawa

Skarżący:

M Spółka z o.o.
z siedzibą
T

Sygn. Akt

Skarga konstytucyjna.

W imieniu skarżącej, której pełnomocnictwo załączam, wnoszę o:

- uznanie Art. 408 Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego za niezgodny z Art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z Art. 190 ust. 4 Konstytucji za niezgodny z Art. 190 ust. 4 Konstytucji w związku z Art. 45 ust. 1 Konstytucji
- uznanie Art. 406 Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego w zakresie w jakim w postępowaniu przed Sądem II instancji w sytuacji gdy o wznowieniu postępowania orzeka po raz pierwszy Sąd II instancji nie stosuje się na jego podstawie odpowiednio normy Art. 394 § 1 ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego za niezgodny z Art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji, Art. 31 ust. 3 Konstytucji, Art. 64 ust. 2 Konstytucji w związku z Art. 176 ust. 1 Konstytucji oraz za niezgodny z Art. 176 ust. 2 Konstytucji w związku z Art. 45 ust. 1 Konstytucji
- uznanie Art. 394 § 1 Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego w zakresie w jakim w postępowaniu przed Sądem II instancji w sytuacji gdy o wznowieniu postępowania orzeka po raz pierwszy Sąd II instancji
 - a) nie stosuje się go do orzeczeń Sadu II instancji w związku z Art. 406 KPC
 - b) nie stosuje się go do orzeczeń Sadu II instancji w związku postępowaniem

o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w sytuacji gdy o odmowie ustanowienia po raz pierwszy orzeka Sąd II instancji

za niezgodny z Art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji, Art. 31 ust. 3 Konstytucji, Art. 64 ust. 2 Konstytucji w związku z Art. 176 ust. 1 Konstytucji oraz

za niezgodny z Art. 176 ust. 2 Konstytucji w związku z Art. 45 ust. 1 Konstytucji.

oraz o zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów postępowania z uwzględnieniem kosztów stawieństwa na rozprawie wg. klucza km x 0,8358zł/km x 2 strony co stanowi zł za każda rozprawę.

Uzasadnienie

Skarżąca w skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego wydanego w dniu 24 listopada 2016 r. pod Sygn. Akt K 11 / 15 wniosła o wznowienie postępowania z powództwa pracownika (kierowcy transportu międzynarodowego) o zapłatę diet i ryczałtów.

Postanowieniem z dnia października 2017 r. wydanym pod Sygn. Akt Sąd Okręgowy w K odrzucił skargę o wznowienie postępowania powołując się na okoliczność iż zgodnie z Art. 408 KPC minął termin w jakim dopuszczalne jest wznowienie postępowania.

Orzeczenie doręczono stronie listem poleconym nr co potwierdza trackingu pocztowy :

Dane przesyłki:

Numer przesyłki	
Data nadania:	2017-10-27
Rodzaj przesyłki:	Przesyłka firmowa polecona zamiejscowa
Kraj nadania:	Polska
Kraj przeznaczenia:	Polska
Urząd nadania:	PP K
Gabaryt:	A
Usługi komplementarne/dodatkowe:	Potwierdzenie odbioru
Masa:	2.0 kg

Status przesyłki:

Nazwa zdarzenia	Data i czas	Jednostka pocztowa
Nadanie	2017-10-27 16:52	PP K
Przesyłka w transporcie	2017-10-27 18:00	

Przygotowano do doręczenia	2017-10-30 07:32 UP T
Przekazano do doręczenia	2017-10-30 08:45 UP T
Awizo - przesyłka do odbioru w placówce	2017-10-30 15:37 FUP T
Do odbioru w placówce	2017-10-31 09:09 FUP T
Odebrano w placówce	2017-11-06 12:12 FUP T

Wniesienie jakiegokolwiek środka odwoławczego nie jest w tej sytuacji możliwe, albowiem nie przewidują tego przepisy prawa procesowego. Jednocześnie Postanowienie jest sprzeczne z Art. 195 ust. 4 Konstytucji który przewiduje bezwzględne prawo do wznowienia postępowania w którym użyto niezgodną z Konstytucją normę prawną. Okoliczność tą strona pozwana chciała poddać pod rozagę w postępowaniu odwoławczym, ale brak takiej drogi prawnej.

Skarżąca wywodzi co następuje :

Zgodnie z Art. 2 Konstytucji Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Wypełniając normę Art. 2 Konstytucji określono m.in., że zgodnie z Art. 45 ust. 1 Konstytucji każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły Sąd.

Celem zapewnienia faktycznej zgodności z prawem wydanych orzeczeń oraz ochrony przez naruszeniem dyspozycji Art. 190 ust. 2 Konstytucji wskazano w ustawie KPC iż w ściśle określonych, enumeratywnie wymienionych w ustawie przypadkach – można domagać się wznowienia postępowania sądowego, jeśli w jego toku doszło do naruszenia zasad procedowania w ten sposób iż w toku w procedowania lub przy orzekaniu doszło do naruszenia konstytucyjnie chronionej normy Art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W tym miejscu wskazać należy, że w/w przepisy Konstytucji pozostawiają ustawodawcy całkowitą swobodę w przedmiocie określenia przesłanek formalnych korzystania z instytucji sądu w tym sposobu i zasad wznowienia postępowania. Obowiązkiem ustawodawcy jest jednak zapewnienie w toku tego postępowania rzetelnej procedury sądowej, albowiem instytucja wznowienia postępowania sądowego jest kontynuacją realizacji prawa do Sądu (Art. 45 ust. 1 Konstytucji) gdyż wznowienie jest możliwe wyłącznie w sytuacji gdy w pierwotnym postępowaniu doszło do naruszenia zasad należytej procedury sądowej. Procedura wznowienia postępowania jest więc formą kontynuacji prawa określonego w Art. 45 ust. 1 Konstytucji, a więc nie jest ponadkonstytucyjną drogą sądową. Zasady i tryb wznowienia postępowania chronią konstytucyjne zasady postępowania sądowego przewidziane dla ogółu procedur sądowych w demokratycznym państwie prawa.

Przypomnieć należy iż w Wyroku z dnia 7 września 2006 r. wydanym pod Sygn. Akt Sk 60 /05 Trybunał Konstytucyjny iż w zasad demokratycznego państwa prawa „*wynika konstytucyjne prawo podmiotowe do uruchomienia procedur zmierzających do wydania nowego rozstrzygnięcia opartego na stanie prawnym*” zgodnym z kryteriami należytej procedury sądowej w demokratycznym państwie prawa. Podkreślenia wymaga w tym miejscu że jest to prawo ugruntowane w orzecznictwie na co wskazuje uzasadnienie

przykładowo takich wyroków Trybunału jak z dnia 27 października 2004 r. wydany pod Sygn. Akt SK 1/04 czy też z dnia 15 lipca 2015 r. wydany pod Sygn. Akt K 23 / 13.

Podkreślić w tym miejscu należy, że zgodnie z uzasadnieniem zawartym w Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 października 2004 r. wydanego pod Sygn. Akt SK 1/04 mechanizm wznowienia postępowania w przypadku naruszenia zasad należytej procedury sądowej zgodnej z zasadami demokratycznego państwa prawa „**powinien być traktowany jako norma formułująca „obowiązek efektywnej implementacji” a nie jako „dyrektywa programowa”**”. Pogląd ten został doprecyzowany w Wyroku z dnia 7 września 2006 r. wydanym pod Sygn. Akt. SK 60/5 w którym Trybunał Konstytucyjny stwierdził iż obowiązek efektywnej implementacji normy „**spoczywa na ustawodawcy, który powinien ukształtować skuteczne procedury wznowienia postępowania** .

Pogląd taki został formułowany także w Wyroku z dnia 27 października 2004 r. wydany pod Sygn. Akt SK 1 / 04 w którym stwierdza się iż „**jednostce przysługuje prawo (w rozumieniu Art. 45 ust. 1 Konstytucji) do wszczęcia procedury rewizji wydanego uprzednio orzeczenia , prawo do rzetelnego ukształtowania procedury tej rewizji, prawo do wydania w rozsądnym czasie rozstrzygnięcia uwzględniającego pryncypia konstytucyjne wyroku .**” Tym samym uznać należy iż z normy Art. 190 ust. 4 Konstytucji wynika nie tylko obowiązek ustawowego uregulowania podstaw do sanacji (zmiany lub uchylecia) orzeczeń w uzasadnionych konstytucyjnie przypadkach, ale także ukształtowanie ustawowych podstaw takiego wznowienia rozumianego jako prawo do rzetelnej procedury sądowej i prawo do dostępu do instytucji sadu jako takiego.

Tymczasem zgodnie z zaskarżonymi przepisami Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego prawo do skorzystania z mechanizmu wznowienia postępowania ograniczone jest terminem liczonym od daty wydania prawomocnego orzeczenia.

Podkreślić należy, że kwesta ta była już przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego, który w uzasadnieniu Wyroku z dnia 22 września 2015 r. wydanego pod Sygn. Akt SK 21/14 uznał za niezgodny z Konstytucją przepis Art. 408 KPC w zakresie w jakim wprowadza on termin prekluzyjny po którym niemożliwe jest skorzystanie z instytucji wznowienia postępowania wskazanej w Art. 190 ust. 4 Konstytucji.

Jak bowiem wskazuje się w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, jak i doktrynie prawa konstytucyjnego, prawo „do sądu” pojmowane jest szeroko, jako zawierające w swym zakresie prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej zapewniającej sprawiedliwe i zgodne z wymogami demokratycznego państwa prawa rozpatrzenie sprawy sądowej. Powyższe wprost wynika z wyroku Trybunału z dnia 30 czerwca 2003 roku, Sygn. akt P 1/03, w którym to argumentowano, iż „**istota prawa do sądu nie wyczerpuje się w tym, że w danej sprawie orzeka właściwy sąd, który ma możliwość wydania przewidzianego przez prawo rozstrzygnięcia. Nie mniejsze znaczenie ma bowiem prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności (wyrok TK z 4 lipca 2002 r., sygn. P 12/01, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 50)**”.

Identyczne zapatrywanie w przedmiocie zakresu prawa do sądu wyraził Trybunał Konstytucyjny również w szeregu innych orzeczeń; tytułem przykładu wymienić można tu postanowienie z dnia 14 listopada 2007 roku, Sygn. akt SK 53/06 czy też wyrok z dnia 16 marca 1999 roku, sygn. akt SK 19/98, gdzie wskazano, iż „**na jego treść [prawa do sądu], inspirowaną zarówno poglądami doktryny, międzynarodowymi standardami praw człowieka zawartymi w art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz w art. 6 ust. 1 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, jak też dotychczasowym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego składa się w szczególności: 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo do uruchomienia procedury przed sądem – organem o**

określonej charakterystyce (niezależnym, bezstronnym i niezawisłym), 2) **prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności oraz** 3) **prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd. Tak rozumianą treść prawa do sądu, w nawiązaniu do poglądów doktryny, TK określał i scharakteryzował już wcześniej w kilku swoich wywodach (orzeczenie z 8 kwietnia 1997 r., sygn. K. 14/96, wyrok z 9 czerwca 1998 r. sygn. K. 28/97, wyrok z 8 grudnia 1998 r. sygn. K. 41/97)."** Analogiczne zapatrywanie przyjął również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 października 2012 roku, sygn. akt III CSK 12/12, Legalis („**Prawo do sądu obejmuje nie tylko prawo dostępu do sądu ale też prawo do ukształtowania procedury zgodnego z wymogami sprawiedliwości i jawności.**”).

Rozpoznając więc kwestie celów wniesienia skargi konstytucyjnej podnieść należy, iż jak to określił w Wyroku z dnia 7 września 2006 r. Trybunał Konstytucyjny „z **Art. 190 ust. 4 Konstytucji wynika konstytucyjne prawo podmiotowe do uruchomienia procedur zmierzających do wydania nowego rozstrzygnięcia opartego na stanie prawnym powstałym po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego**” (patrz orzeczenie TK z dnia 7 września 2006 r. pod Sygn. Akt Sk 60 /05). Podkreślenia wymaga w tym miejscu że jest to prawo ugruntowane w orzecznictwie na co wskazuje uzasadnienie przykładowo takich wyroków Trybunału jak z dnia 27 października 2004 r. wydany pod Sygn. Akt SK 1/04 czy też z dnia 15 lipca 2015 r. wydany pod Sygn. Akt K 23 / 13.

Podkreślić w tym miejscu należy, że zgodnie z uzasadnieniem zawartym w Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 października 2004 r. wydanego pod Sygn. Akt SK 1/04 „**Art. 190 ust. 4 Konstytucji powinien być traktowany jako norma formułująca „obowiązek efektywnej implementacji” a nie jako „dyrektywa programowa”**”. Pogląd ten został doprecyzowany w Wyroku z dnia 7 września 2006 r. wydanym pod Sygn. Akt. SK 60/5 w którym Trybunał Konstytucyjny stwierdził iż obowiązek efektywnej implementacji normy Art. 190 ust 4 Konstytucji „**spoczywa na ustawodawcy, który powinien ukształtować skuteczne procedury wznowienia postępowania zakończonego rozstrzygnięciem wydanym w oparciu o przepis uznany za niekonstytucyjny.**”

Pogląd taki został formułowany także w Wyroku z dnia 27 października 2004 r. wydany pod Sygn. Akt SK 1 / 04 w którym stwierdza się iż „**jednostce przysługuje prawo (w rozumieniu Art. 45 ust. 1 Konstytucji) do wszczęcia procedury rewizji wydanego uprzednio orzeczenia , prawo do rzetelnego ukształtowania procedury tej rewizji, prawo do wydania w rozsądnym czasie rozstrzygnięcia uwzględniającego pryncypia konstytucyjne wyroku .**” Tym samym uznać należy iż z normy Art. 190 ust. 4 Konstytucji wynika nie tylko obowiązek ustawowego uregulowania podstaw do sanacji (zmiany lub uchylenia) orzeczeń wydanych w oparciu o niezgodne z Konstytucją wyroki ale także ukształtowanie ustawowych podstaw takiego wznowienia rozumianego jako prawo do rzetelnej procedury sądowej i prawo do dostępu do instytucji sadu jako takiego.

Z tego względu niezgodne z Konstytucją oraz zasadami państwa prawa jest ustanowienie terminu prekluzyjnego, po upływie którego nie można wznowić postępowań w których orzeczenie uzyskano na podstawie niekonstytucyjnej normy prawnej. Wystarczyłoby bowiem odpowiednie sformułowanie procedur i odpowiednie wydłużenie czasu w jakim badana jest skarga konstytucyjna – by prawo określone w Art. 190 ust. 4 Konstytucji stało się prawem pozornym.

Podobne zarzuty niekonstytucyjności skierować należy do konstrukcji normy prawa procesowego w których prawo do dwuinstancyjnego postępowania jest uzależnione od

okoliczności, czy orzeczenie kończące postępowanie było orzeczeniem wydanym przez Sąd I, czy też orzeczeniem wydanym, przez Sąd II instancji.

W ocenie skarżącego takie zróżnicowanie możliwości procesowej wznowienia postępowania jest naruszeniem istoty równego traktowania stron w identycznej sytuacji procesowej.

Przywołać w tym miejscu należy orzeczenie wydane z inicjatywy pełnomocnika (prokurenta) wnioskodawcy – Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 marca 2013 r. co do zasad jednolitego traktowania stron pozostających w identycznej sytuacji procesowej. W uzasadnieniu Wyroku wydanego pod Sygn Akt SK 13 / 08 Trybunał orzekł iż „ *co do zasady ochrona (prawna) nie może być różnicowana z uwagi na zakres podmiotowy praw (zob. wyrok TK z 21 maja 2001 r., sygn. SK 15/00, OTK ZU nr 4/2001, poz. 85). Ustawodawca ma wprowadzić w zasadzie swobodę w zakresie kreowania innych niż własność praw majątkowych, zarówno co do ich charakteru prawnego, jak i przenoszalności (zob. sygn. SK 15/00). Nie uzasadnia to jednak arbitralnego kształtowania treści i granic poszczególnych praw (...), spełniających identyczne funkcje i chroniących podobne interesy (zob. sygn. SK 15/00). „Wobec tak ujętej istoty konstytucyjnego nakazu zapewnienia ochrony prawnej »równej dla wszystkich« podmiotów danego typu (postaci) prawa podmiotowego nie może ulegać wątpliwości dopuszczalność różnicowania intensyfikacji tejże ochrony w zależności od obiektywnie stwierdzalnych i relewantnych okoliczności o charakterze przedmiotowym» (wyrok TK z 28 października 2003 r., sygn. P 3/03, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 82).*

Takie ujęcie istoty równego traktowania stron oznacza iż zgodnie z Art. 32 ust. 1 Konstytucji „*prawa spełniającej identyczne funkcje i chroniące podobne interesy*” muszą podlegać jednakowym by nie rzecz jednolitym zasadom bez względu na status stron których dotyczą czy też instancję sądu procedującego w określonej sprawie. Tymczasem w przypadku norm dotyczących wznowienia postępowania Ustawa Kodeks Postępowania Cywilnego różnicuje prawa i interesy podmiotów w zależności czy w orzeczeniu kończącym postępowanie orzekał ostatecznie Sąd I czy też Sąd II instancji. Jeśli w toku pierwotnego procesu strona rzetelnie wykorzystwała środek procesowy w postaci wniesienia apelacji lub zażalenia to w przypadku wniosku o wznowienie postępowania strona ta jest niejako karana za tą okoliczność albowiem nie ma prawa do środka odwoławczego od odmowy wznowienia postępowania.

Tymczasem strona, która nie wykorzystwała środków zaskarżenia w pierwotnym procesie (np. w skutek braku rzetelności) może wznowić procesu w sposób umożliwiający zaskarżenia odmowy wznowienia postępowania do sądu wyższej instancji. Jest to nie do pogodzenia za zasadą równego traktowania stron w identycznej sytuacji procesowej.

Dla podsumowania więc przedmiotowej kwestii przywołać należy, pozostała część uzasadnienia przedmiotowego Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 marca 2013 r. w którym Trybunał stwierdził *Zasada równości stanowi nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii postępowania). (...) Wobec tego punktem wyjścia do oceny zgodności danej regulacji prawnej z zasadą równości jest rozważenie, czy można wskazać wspólną cechę istotną uzasadniającą równe traktowanie podmiotów prawa, biorąc pod uwagę treść i cel danej regulacji prawnej. Jeżeli kontrolowana norma traktuje odmiennie adresatów, którzy odznaczają się określoną cechą wspólną, to mamy do czynienia z odstępstwem od zasady równości (wyrok TK z 20 października 1998 r., sygn. K 7/98, OTK ZU nr 6/1998, poz. 96 i cytowane tam orzeczenia).*

Powyżej wskazane odstępstwo od równego traktowania sytuacji podobnych nie zawsze jest konstytucyjnie niedopuszczalne, ponieważ mogą zachodzić przypadki, gdy odmiennosc

tego potraktowania będzie usprawiedliwiona. Wówczas niezbędna jest ocena przyjętego kryterium różnicowania. Aby odpowiedzieć na pytanie, czy dane kryterium może stanowić podstawę różnicowania podmiotów prawa charakteryzujących się wspólną cechą istotną, należy rozstrzygnąć:

- 1) czy kryterium to pozostaje w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji;
- 2) czy waga interesu, któremu różnicowanie ma służyć, pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania;
- 3) czy kryterium różnicowania pozostaje w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów (...) (zob. sygn. K 7/98).

4. W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny wywiódł ... (wydając wyrok) **cel unormowania.**

*Kwestionowany w niniejszej sprawie przepis jest wyrazem tego, że ustawodawca przyjął kryterium różnicowania (...) Dokonana ocena tego kryterium z punktu widzenia spełnienia wymogów dopuszczalnego przez Konstytucję odstępstwa od zasady równości (zob. sygn. K 7/98) uzasadnia sformułowanie wniosku, że w tym przypadku nie zostały one spełnione. **Przyjęte zróżnicowanie (...) w żaden sposób nie wiąże się z celem regulacji prawnej. (...) Trudno również określić interes, któremu ma służyć przyjęte różnicowanie, a tym samym wskazać argumenty na rzecz preferencyjnego traktowania (...)** – w sensie JEDNEJ ZE STRON POSTĘPOWANIA w identycznej sytuacji procesowej np. wznowienia postępowania.*

Podobnie w przedmiocie orzekania przez Sąd II instancji po raz pierwszy w przedmiocie ustanowienia pełnomocnika z urzędu – zarzuty skarżącego należy de facto powielić. Brak możliwości zaskarżenia orzeczenia Sądu II instancji w przedmiocie ustanowienia pełnomocnika z urzędu, gdy Sąd II instancji orzeka w tym przedmiocie po raz pierwszy – jest kwalifikowanym naruszeniem zasad równego traktowania stron w identycznej sytuacji procesowej. Nie wiadomo dlaczego ustawodawca w sposób odmienny traktuje odmiennie strony wnoszące o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w zależności czy wniosek złożono w toku postępowania przed Sądem I czy II instancji.

Wnioski złożone w każdym z tych przypadków chronią te same interesy i prawa procesowe strony. Co prawda norma Art. 117 § 2 KPC wskazuje na konieczność skierowania wniosku przez Sąd II instancji do rozpoznania sądowni I instancji, ale jedynie w enumeratywnie wymienionych przypadkach. Tymczasem złożenie takiego wniosku może nastąpić na innym etapie postępowania niż wskazany w Art. 117 § 2 KPC. W takiej sytuacji osoba składająca wniosek pozbawiona jest takich samych standardów postępowania co osoba składająca wniosek przed Sądem i instancji.

Przypomnieć należy, że w Wyroku z dnia 9 lutego 2010 r. w sprawie SK 10/09 wskazał Trybunał Konstytucyjny iż *wielokrotnie już wypowiadał się w kwestii znaczenia prawa do sądu jako jednej z najważniejszych gwarancji praw człowieka i praworządności oraz jednego z fundamentów państwa prawnego. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego prawo do sądu obejmuje w szczególności: prawo dostępu do sądu, tj. prawo do uruchomienia postępowania przed sądem, prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności, prawo do wyroku sądowego, tj. prawo uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd w rozsądnym terminie. Wypowiadając się w kwestii znaczenia prawa do sądu w aspekcie prawa do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, Trybunał Konstytucyjny przypominał, że na zasadę sprawiedliwości proceduralnej składają się w szczególności następujące*

wymagania: 1) możliwości bycia wysłuchanym, 2) ujawniania w sposób czytelny motywów rozstrzygnięcia, co ma zapobiegać jego dowolności i arbitralności oraz 3) zapewnienia uczestnikowi postępowania przewidywalności jego przebiegu (zob. wyroki: z 31 marca 2005 r., sygn. SK 26/02, OTK ZU 3/A/2005, poz. 29; z 16 stycznia 2006 r., sygn. SK 30/05, OTK ZU nr 1/A/2006, poz. 2; z 26 lutego 2008 r., sygn. SK 89/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 7; z 20 maja 2008 r., sygn. P 18/07, OTK ZU nr 4/A/2008, poz. 61).

W badanej sprawie chodzi zatem o naruszenie zasady równości oraz zakazu dyskryminacji w dostępie do sądu drugoinstancyjnego. Konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego zakłada w szczególności: dostęp do sądu drugiej instancji, a co za tym idzie – przyznanie stronom odpowiednich środków zaskarżenia, które uruchamiają rzeczywistą kontrolę rozstrzygnięć wydanych przez sąd pierwszej instancji; powierzenie rozpoznania sprawy w drugiej instancji – co do zasady – sądowi wyższego szczebla, a w konsekwencji nadanie środkowi zaskarżenia charakteru dewolutywnego; odpowiednie ukształtowanie procedury przed sądem drugiej instancji, tak aby sąd ten mógł wszechstronnie zbadać rozpoznawaną sprawę i wydać rozstrzygnięcie merytoryczne (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 12 września 2006 r., sygn. SK 21/05; z 27 marca 2007 r., sygn. SK 3/05 oraz z 31 marca 2009 r., sygn. SK 19/08).

Konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego zakłada w szczególności: dostęp do sądu drugiej instancji, a co za tym idzie – przyznanie stronom odpowiednich środków zaskarżenia, które uruchamiają rzeczywistą kontrolę rozstrzygnięć wydanych przez sąd pierwszej instancji; powierzenie rozpoznania sprawy w drugiej instancji – co do zasady – sądowi wyższego szczebla, a w konsekwencji nadanie środkowi zaskarżenia charakteru dewolutywnego; odpowiednie ukształtowanie procedury przed sądem drugiej instancji, tak aby sąd ten mógł wszechstronnie zbadać rozpoznawaną sprawę i wydać rozstrzygnięcie merytoryczne (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 12 września 2006 r., sygn. SK 21/05; z 27 marca 2007 r., sygn. SK 3/05 oraz z 31 marca 2009 r., sygn. SK 19/08). Dwuinstancyjność postępowania sądowego ma na celu zapewnienie zapobiegania pomyłkom i arbitralności w pierwszej instancji (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 10 lipca 2000 r., sygn. SK 12/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 143; z 27 marca 2007 r., sygn. SK 3/05 oraz z 31 marca 2009 r., sygn. SK 19/08).

Podkreślenia wymaga, że zakres przedmiotowy prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego wyznacza konstytucyjne pojęcie sprawy. Konstytucyjna zasada dwuinstancyjności ma zastosowanie w takim tylko wypadku, gdy sąd pierwszej instancji rozpatruje sprawę w rozumieniu Konstytucji. Obowiązki zasady dwuinstancyjnego postępowania nie ogranicza się wyłącznie do głównego nurtu postępowania sądowego. Obejmuje także kwestie rozstrzygane incydentalnie, wpadkowo, jeżeli dotyczą praw lub obowiązków danego podmiotu (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 3 lipca 2002 r., sygn. SK 31/01, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 49; z 27 marca 2007 r., sygn. SK 3/05 oraz z 31 marca 2009 r., sygn. SK 19/08).

Zasada dwuinstancyjności nie wymaga, aby w każdej kwestii incydentalnej, wpadkowej, niemającej charakteru odrębnej sprawy w rozumieniu Konstytucji, przysługiwał środek zaskarżenia. Konieczność ustanowienia takich środków w niektórych kwestiach wpadkowych, niemających charakteru odrębnej sprawy w rozumieniu Konstytucji, może natomiast wynikać z ogólnego wymogu ukształtowania procedury sądowej zgodnie z zasadami sprawiedliwości proceduralnej (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 5 lipca 2005 r., sygn. SK 26/04, OTK ZU nr 7/A/2005, poz. 78; z 27 marca 2007 r., sygn. SK 3/05; z 31 marca 2009 r., sygn. SK 19/08 oraz z 12 stycznia 2010 r., sygn. SK 2/09).

Prawo dostępu do sądu drugiej instancji oznacza efektywne prawo do uruchomienia postępowania przed sądem drugiej instancji. Ustawodawca ma nie tylko obowiązek stworzyć odpowiedni środek zaskarżenia, lecz także uregulować go w taki sposób, aby zainteresowany

mógł rzeczywiście uruchomić kontrolę instancyjną. Prawo strony do rozpatrzenia sprawy przez sąd drugiej instancji może być naruszone zarówno bezpośrednio przez wyłączenie możliwości wniesienia apelacji, jak i pośrednio przez ustanowienie takich formalnych warunków wniesienia apelacji, które czynność tę czyniłyby nadmiernie utrudnioną. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego utrudnienie jest nadmierne, jeżeli spełnienie wymogów formalnych jest bardzo trudne dla strony, a potrzeba ustanowienia tych wymogów nie jest uzasadniona ważnym interesem strony przeciwnej (zob. wyroki: z 12 marca 2002 r., sygn. P 9/01, OTK ZU nr 2/A/2002, poz. 14; z 1 lutego 2005 r., sygn. SK 62/03, OTK ZU nr 2/A/2005, poz. 11). Prawo do uruchomienia postępowania przed sądem drugiej instancji wyklucza także ustanawianie nadmiernych finansowych ograniczeń wnoszenia środków zaskarżenia i możliwość dyskrecjonalnego odrzucania tych środków przez sąd, który je rozpoznaje.

Ustalając znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania, Trybunał Konstytucyjny zwracał także uwagę na konieczność zapewnienia sprawności procedury sądowej. „Granice prawa do wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej wyznacza skończona liczba instancji oceniających zgodność z prawem działań organów władzy publicznej. W pewnym momencie musi zapaść rozstrzygnięcie, które nie podlega kontroli innych organów i z którym wiąże się domniemanie zgodności z prawem, niepodlegające obaleniu w dalszym postępowaniu. Wątpliwości mogą natomiast dotyczyć liczby i rodzaju instancji, w których dana sprawa jest rozstrzygana, albo – inaczej mówiąc – etapu procedury, po którym ustawodawca wyłącza możliwość kwestionowania domniemania zgodności orzeczenia sądowego z prawem. Mnożenie instancji i środków prawnych nie jest najskuteczniejszym sposobem zapewniania przestrzegania prawa przez organy władzy publicznej” (wyrok TK z 1 kwietnia 2008 r., sygn. SK 77/06, OTK ZU nr 3/A/2008, poz. 39 oraz por. wyroki TK z 27 marca 2007 r., sygn. SK 3/05 i z 31 marca 2009 r., sygn. SK 19/08).

W powołanym powyżej wyroku z 27 marca 2007 r., sygn. SK 3/05, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 39318 § 2 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do czasu jego uchylecia przez art. 1 pkt 11 ustawy zmieniającej z 22 grudnia 2004 r. w zakresie, w jakim uniemożliwia zaskarżenie postanowienia o kosztach procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny uznał wówczas, że rozstrzygnięcie o kosztach postępowania powinno podlegać weryfikacji niezależnie od kontroli samego wyroku w jego warstwie merytorycznej. We wskazanym wyroku Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że postępowanie w zakresie kosztów procesu jest postępowaniem akcesoryjnym w stosunku do postępowania głównego, rozstrzygnięcie o kosztach procesu następuje dopiero w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji, stwierdził też, że w zakresie orzekania o kosztach procesu za sąd pierwszej instancji należy uznać ten sąd, który orzekł o zwrocie kosztów w danym zakresie po raz pierwszy.

W badanej sprawie zachowuje aktualność argumentacja, którą Trybunał posłużył się we wskazanym powyżej wyroku z 27 marca 2007 r., sygn. SK 3/05, stwierdzając, że: „Art. 39318 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do czasu jego uchylecia przez art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), w zakresie, w jakim uniemożliwia zaskarżenie postanowienia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

Ze wskazanych przez skarżącą wzorców kontroli wynika wymaganie, aby takie rozstrzygnięcie (... wydane po raz pierwszy w przedmiocie przez Sąd II instancji) podlegało weryfikacji. Akcesoryjne orzeczenie zapadające w sprawie (...), w zakresie, w którym jest pierwszym orzeczeniem w sprawie (...) podlega kontroli instancyjnej jako orzeczenie sądowe

objęte dyspozycją art. 176 ust. 1 Konstytucji, w myśl której postępowanie sądowe „jest co najmniej dwuinstancyjne”. Trybunał Konstytucyjny zwracał już w swoim orzecznictwie uwagę, że literalne ujęcie dyspozycji art. 176 ust. 1 Konstytucji ma postać dyrektywy generalnej i dotyczy ogółu (całej klasy) postępowań sądowych, bez konstytucyjnego rozróżnienia, czy odnoszą się do rozstrzygnięcia o meritum sprawy sądowej, czy też dotyczą rozstrzygnięcia (orzekania) o kosztach postępowania (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 27 marca 2007 r., sygn. SK 3/05 oraz z 31 marca 2009 r., sygn. SK 19/08).

W odróżnieniu od bardziej ogólnego art. 78 Konstytucji, który odnosi się do różnego typu postępowań przed organami władzy publicznej, unormowanie art. 176 ust. 1 Konstytucji nie zawiera zwrotu „wyjątki od tej zasady określa ustawa”. Z zakresu gwarancji wyrażonej w art. 176 ust. 1 Konstytucji nie zostało wyłączone orzekanie o kosztach postępowania. W świetle powyższego Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że zakwestionowany przepis w zakresie, w jakim – w brzmieniu obowiązującym do dnia 21 maja 2009 r. – nie dawał podstaw do zaskarżenia postanowienia w przedmiocie (... gdy orzekał) po raz pierwszy sąd drugiej instancji, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1, w związku z art. 45 ust. 1 oraz w związku z art. 32 Konstytucji.

Zarzuty Trybunału wyrażone w Wyroku z dnia 9 lutego 2010 r. w sprawie pod Sygn. Akt SK 10 / 09 można odnieść jednocześnie do obydwu zaskarżonych norm prawa procesowego.

Na koniec odnosząc się do kwestii terminu do wzniesienia skargi jeszcze raz przypomnieć należy, że w powołanym już wcześniej Wyroku dnia 23 lutego 2010 r. wydanym pod Sygn. Akt P 20 / 09 wskazano: *Trybunał Konstytucyjny przypomina, że pojęcia konstytucyjne mają charakter autonomiczny i nie mogą być utożsamiane z pojęciami funkcjonującymi w szczegółowych gałęziach prawa. Zgodnie z ustalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego przy ustalaniu treści terminów konstytucyjnych nie można też przyjmować założenia, że odpowiadają one identycznie brzmiącym terminom przyjętym w ustawodawstwie zwykłym. Przyjęcie takiego założenia otwierałoby bowiem drogę do obchodzenia gwarancji konstytucyjnych przez odpowiednie zawężanie zakresu określonych terminów w przepisach zamieszczonych w ustawodawstwie zwykłym. Wystarczyłoby odpowiednie zdefiniowanie pojęć (...) w ustawie, aby pozbawić uprawnione osoby gwarancji konstytucyjnych. W razie wątpliwości co do zakresu poszczególnych terminów konstytucyjnych, ustalając ich znaczenie należy brać jako punkt wyjścia ich zwykłe rozumienie w języku literackim.*

Zaskarżona norma prawna Art. 406 Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego wprowadza w błąd beneficjentów jest stosowania, albowiem w gramatycznej treści wskazuje na istnienie modelu postępowania innego od przyjętego powszechnie w doktrynie i judykaturze. Zaskarżona norma prawa sugeruje iż możliwe jest zaskarżenie orzeczenia Sadu II instancji w przedmiocie wznowienia postępowania jeśli w tej kwestii orzeka Sąd II instancji po raz pierwszy. Tymczasem w przyjętej powszechnie praktyce jest to niedopuszczalne. Norma prawa tworzy więc swoistego rodzaju pułapkę na stronę postępowania, która nie jest zawodowym pełnomocnikiem, albowiem funkcjonalna wykładnia przepisu jest wprost sprzeczna z jego gramatyczną treścią.

Po pierwsze zauważyć należy, że w przedmiotowej kwestii wznowienia postępowania i użytego w Art. 406 KPC zwrotu „stosuje się odpowiednio” zawartego wypowiedział się Sąd Najwyższy, który w Wyroku z dnia 15 lutego 2015 r. w sprawie pod Sygn. Akt I CSK 357/07 wskazał, że w literaturze i orzecznictwie nie budzi wątpliwości iż „odpowiednie”

stosowanie przepisów prawa oznacza ich stosowanie bez żadnych zmian lecz do innego zakresu odniesienia w sposób uwzględniający jedynie iż modyfikację dostosowującą normę stosowaną „odpowiednio” do przedmiotu normowania. Podobne stanowisko zawarte zostało w uchwale SN z dnia 23 sierpnia 2006 r Sygn. Akt III CZP 56/06 (OSCN 2007 nr 3 poz. 43) oraz w Wyroku WSA w Kielcach z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie II SA/Ke 119/13.

Pogląd ten oznacza więc dla postronnego obserwatora iż gramatycznie norma Art. 406 KPC nakazuje stosowanie w całości przed Sądem II instancji przepisów o postępowaniu przed Sądem I instancji w przypadku wniosku rozpoznawania wniosku o wznowienie postępowania przez Sad II instancji jeśli w przedmiocie tym orzeka po raz pierwszy Sąd II instancji. Dopiero doktryna i utrwalono judykatura, oraz powszechnie przyjęta wykładnia systemowa przepisu nadał mu nowy, niekonstytucyjny skutek.

W pułapkę normy przedmiotową wpadł także sam Trybunał Konstytucyjny, który w wyroku wydanym pod Sygn. Akt SK 19/08 wskazał - „**Sąd apelacyjny orzekający po raz pierwszy w sprawie skargi o wznowienie postępowania oraz w kwestii zwolnienia od kosztów zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi kończące sprawę wznowienia jest sądem drugiej instancji tylko z formalnego (ustrojowego) punktu widzenia, ze względu na jego usytuowanie w systemie sądownictwa powszechnego. Natomiast w aspekcie funkcjonalnym (materialnym) jest sądem pierwszej instancji, ponieważ w wymienionych sprawach orzeka po raz pierwszy. Nieprzypadkowo art. 406 k.p.c. stanowi, że do postępowania w sprawie skargi o wznowienie postępowania stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji (także gdy toczy się przed sądem „drugiej instancji”). Zasada dwuinstancyjności nie polega na tym, że w określonej sprawie ma orzekać sąd drugoinstancyjny w sensie ustrojowym, lecz na tym, że rozstrzygnięcie sądu orzekającego w pierwszej instancji, to znaczy wydane po raz pierwszy w danej sprawie, podlega weryfikacji przez inny sąd – co do zasady – stojący w hierarchii sądów wyżej (dewolutywność); wyjątkowo może być weryfikowane również przez sąd tego samego szczebla organizacyjnego, ale w innym składzie osobowym”.**

Stanowisko takie wynika z utrwalonej doktryny i judykatury Trybunału Konstytucyjnego. Jeżeli chodzi o zasadę dwuinstancyjności TK wielokrotnie wypowiedział się, że zasada ta zakłada w szczególności dostęp do sądu drugiej instancji, a co za tym idzie przyznanie stronom odpowiednich środków zaskarżenia, które uruchamiają rzeczywistą kontrolę rozstrzygnięć wydanych przez sąd pierwszej instancji, powierzenie rozpoznania sprawy w drugiej instancji – co do zasady – sądowi wyższego stopnia, a w konsekwencji nadanie środkowi zaskarżenia charakteru dewolutywnego; odpowiednie ukształtowanie procedury przed sądem drugiej instancji, tak aby sąd ten mógł wszechstronnie zbadać rozpoznawaną sprawę i wydać rozstrzygnięcie merytoryczne. Dwuinstancyjność, co ważne ma także na celu zapewnienie zapobiegania pomyłkom i arbitralności w pierwszej instancji (tak TK m.in. w wyroku z dnia 9 lutego 2010 r., sygn. SK 10/09).

Konstytucyjne prawo zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji stanowi bardzo istotny czynnik urzeczywistniania tzw. sprawiedliwości proceduralnej, przy czym realizacji tej reguły służy model, w ramach którego zaskarżenie polega na uruchomieniu działania organu wyższej instancji. Jest to mechanizm, który gwarantuje obiektywną i realną kontrolę orzeczeń i decyzji wydanych przez organ niższego stopnia i w tym znaczeniu stanowi odzwierciedlenie konstytucyjnie zagwarantowanego prawa do sądu (tak w: LexisNexis nr 348060 (OTK 1999, nr 7, poz. 158).

Podkreślić jednak jeszcze raz należy i przedmiotowa sytuacja miała miejsce z uwagi na fakt iż zaskarżona norma prawna wprowadza w błąd swą gramatyczną treścią beneficjentów jej stosowania.

W uzasadnieniu postanowieniu z dnia 25 stycznia 2005 roku wydanego przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie Sygn. Akt Ts 109 / 04 stwierdzono: „*Zdaniem Trybunału (...) Ratio legis wskazanego przepisu i przyjęta w orzecznictwie TK dyrektywa wykładni, zgodnie z którą wątpliwości interpretacyjne dotyczące praw konstytucyjnych rozstrzygać należy na korzyść jednostki*” to za zasadnym uznać należy twierdzenie iż w przedmiotowej sprawie skargę wniesiono w terminie, albowiem Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 24 listopada 2004 r. (Sygn. Akt Ts 72/04), wskazał, iż „*zgodnie z ustawą jeżeli brak jest skutecznych środków zaskarżenia, to warunek wyczerpania drogi prawnej nie ma znaczenia, a skarżący może złożyć skargę konstytucyjną, przyjmując za jej podstawę orzeczenie odnoszące się do przysługujących mu konstytucyjnych wolności lub praw lub obciążających go konstytucyjnych obowiązków*” .

Mając powyższe na względzie zasadnym jest teza iż :

- Art. 408 Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego
za niezgodny z Art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z Art. 190 ust. 4 Konstytucji
za niezgodny z Art. 190 ust. 4 Konstytucji w związku z Art. 45 ust. 1 Konstytucji
- Art. 406 Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego
w zakresie w jakim w postępowaniu przed Sądem II instancji w sytuacji gdy o wznowieniu postępowania orzeka po raz pierwszy Sąd II instancji nie stosuje się na jego podstawie odpowiednio normy Art. 394 § 1 ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego jest niezgodny z Art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji, Art. 31 ust. 3 Konstytucji, Art. 64 ust. 2 Konstytucji w związku z Art. 176 ust. 1 Konstytucji oraz jest niezgodny z Art. 176 ust. 2 Konstytucji w związku z Art. 45 ust. 1 Konstytucji
- Art. 394 § 1 Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego w zakresie w jakim w postępowaniu przed Sądem II instancji w sytuacji gdy o wznowieniu postępowania orzeka po raz pierwszy Sąd II instancji
 - a) nie stosuje się go do orzeczeń Sadu II instancji w związku z Art. 406 KPC
 - b) nie stosuje się go do orzeczeń Sadu II instancji w związku postępowaniem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w sytuacji gdy o odmowie ustanowienia po raz pierwszy orzeka Sąd II instancjijest niezgodny z Art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji, Art. 31 ust. 3 Konstytucji, Art. 64 ust. 2 Konstytucji w związku z Art. 176 ust. 1 Konstytucji oraz jest niezgodny z Art. 176 ust. 2 Konstytucji w związku z Art. 45 ust. 1 Konstytucji.

*Łosec
Kotef*